Детска градина №16„Роза” гр.Казанлък, ул.”Есперанто” №4, e-mail: cdg16kk@abv.bg
Основна сграда тел.0431 99511 Филиал гр.Шипка тел.0431 99525

Приложение 4

ПРОГРАМА

ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ДВИЖЕНИЕ ПО ПЪТИЩАТА ЗА ДЕЦАТА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

I.Общо представяне на програмата по безопасност на движението по пътищата за децата в детската градина

Програмата за безопасност на движението по пътищата (БДП) включва целите, темите, понятията, и тематичното разпределение за организиране на обучението и възпитанието по БДП в детската градина. В нея са формулирани и очакваните резултати от процеса на взаимодействие в ситуациите по БДП като гаранция за устойчивостта и качеството на обучение.

Възпитанието и обучението по БДП са целенасочен, системен и непрекъснат процес за формиране на граждански компетентности и качества на детето и са неделима част от цялостното образование и възпитание на личността. Социализирането на личността е процес на адаптация, индивидуализация и усвояване на социо-културните роли, чрез които детето намира мястото си в обществото. Формирането на защитни механизми при децата за съхраняване и безопасност при движение по пътищата е актуална тема в гражданското общество и важна задача на държавата, образователните институции и семейството.

Предучилищния период е известен със своята сензитивност към външните изменения на обектите, процесите и явленията в околния свят. Децата овладяват знания за елементите и опасностите на пътя още в ранното детство, следвайки примера на по-възрастните от семейството и детската градина. Формира се способност за ориентиране и критично мислене, което е в основата на правилно оценяване на пътните ситуации. Промените, които настъпват в когнитивната, емоционалната и волевата сфера, са благоприятна основа за поставяне началото на обучението по безопасност на движението. Въпреки това, поради възрастови, психологични особености или липсата на опит, децата не винаги постъпват правилно, когато са на улицата. Това налага целенасочено системно обучение и възпитание за формиране на поведенческа култура и качества на подрастващите – съобразителност, наблюдателност, отговорност, самостоятелност и др.

В предучилищна възраст се поставят основите на гражданските компетентности на детето като пълноправен участник в пътното движение, притежаващ конкретни знания, умения и отношение към спазването на обществените правила и норми за лична и колективна безопасност. Компетентностите, свързани с обучението па БДП, са част от интердисциплинарен комплекс:

1. Гражданско образование, област на компетентност: „Социална политика, справедливост и солидарност“ – обяснява своите постъпки, като ги свързва с правила и ценности.
2. Здравно образование, област на компетентност: „Безопасност и първа помощ“ – назовава неща(предмети, дейности, поведения), които са опасни в обкръжаващата среда.
3. Интеркултурно образование, област на компетенция: „Културна осъзнатост“ – сравнява нормина поведение в културно-различен битов и празничен контекст.

Програмното съдържание е разпределено в области на компетентност, тематични направления и конкретни теми и осигурява спираловидно и системно надграждане на знанията и уменията през цялата учебна година.

Новите понятия към всяка област на компетентност се въвеждат постепенно и с нарастване на възраста се разширяват.

II.Цели на възпитанието и обучението по БДП в детската градина

1. Формиране на начални представи за пътна среда.
2. Формиране на умения за безопасно поведение на пътя.
3. Формиране на култура на поведение на пътя.

Постигането на компетентностите за ориентиране в пътната среда се осъществява в следните глобални единици:

- елементи на пътната среда,
- участници в движението,
- пътни превозни средства,
- пътна сигнализация,
- обезопасителни и защитни средства.

Постигането на компетентностите за спазване на правила за безопасност и култура на поведение на пътя се разгръща в следните направления:

- правила за движение на пешеходец,
- правила за движение на велосипед,

- правила за движение в жилищна зона,
- правила за поведение на автобусна спирка,
- опасни и безопасни места за игра,
- понятие за пътнотранспортно произшествие,
- сензорна и моторна двигателна активност.

Примерно разпределение на минималния брой на основните педагогически ситуации за обучението по БДП в детската градина:

първа група	втора група	трета група	четвърта група
5 педагогически ситуации	5 педагогически ситуации	6 педагогически ситуации	7 педагогически ситуации

Обучението по БДП в детската градина се осъществява задължително във всички групи в основни и допълнителни форми на педагогическо взаимодействие.

Обучението по БДП се осъществява по образователни направления „Околен свят“ и „Конструиране и технологии“, както и интегрирано по различните образователни направления или в допълнителни форми на педагогическо взаимодействие. Педагогическата ситуация е основна форма на взаимодействие, при превес на играта като основна дейност в тази възраст.

III.Специфика на възпитанието и обучението по БДП в <u>първа възрастова група</u>

Подготовката на децата по БДП е обща задача на семейството и детската градина. Характерна черта на 3 - 4-годишните деца е недостатъчната координация на движенията и диференциацията на възприятията. Осмислянето на предметите и явленията става на действено-практическа и нагледна основа. Децата се ориентират в най -близката пространствената среда - дом, улицата пред дома, пред детската градина. Те овладяват посоките по пътя чрез подражание. В тази възраст децата трудно се справят с пространствени направления и отношения. Зрителното поле е силно ограничава но от малкия им ръст, сензорните възприятия бурно се развиват, но не са така изострени, за да може детето бързо да реагира. Децата в тази възраст чуват добре, но не разбират от къде идва звука . Говорът като средство за саморегулация все още е неразвит добре.

Мотивите на детското поведение са емоционално обагрени, преобладава играта като основна дейност. Посредством играта детето овладява социалните роли (шофьор, майка, баща, дете - пътник) и правилата за движение, регулирани от избраната ролева позиция.

Дори на улицата детето иска първо да задоволи потребността от игра. Посредством играчките то овладява наименованията и предназначението на превозните средства.Най-важните правила, които децата научават, са: трябва да се движат хванати за ръка с

възрастните, могат да се возят в автомобила на задната седалка, седнали върху обезопасително столче, с предпазни колани. Пътниците трябва да регулират поведението си, като не играят, а си стоят на мястото и не пречат на шофьора.

Програмното съдържание за първа група е от най-близкия бит на детето.Децата добиват най-обща представа за дома,разположението на сградите около него, движение то, за звукови те и светлинни те сигнали, обезопасителни те средства, участници те в движението. Новите представи ще им помогнат да открият нови връзки и следствия. От значение е примерът на родители те, които могат да се привлекат като наблюдатели или участници. Посредством играчките и игрите се овладяват наименованията и предназначението на превозните средства. Постепенно децата започват да се ориентират в сензорни еталони, да подобряват координацията при движение.

С всяка тема от програма следва да се реализират основните идеи за:

1. Запознаване на детето със сензорните еталони за звук, цвят, форма.
2. Развиване на пространствените представи за най-близката пътна среда.
3. Спазване правила при пътуване в автомобил.
4. Познаване наименования на превозни средства.

Теми, очаквани резултати и нови понятия при обучението по БДП в първа група

област на компетентност	тематично направление	тема	очаквани резултати и нови понятия
Пътна среда	Елементи, обхват и вид на пътя	Моят дом	Има представа за сградите и пътя пред дома си. Ориентира се по сградите и пътя пред дома. Различава кое се движи и кое не се движи на пътя. Определя подвижни и неподвижни елементи. **Дом, път, движи се, не се движи.*
Пътна среда	Обезопасителни и защитни средства	Пътувам с мама и татко	Знае мястото си в автомобила и назовава предпазни средства, които използват децата. Знае предназначението на предпазните средства при пътуване в автомобил. Разбира, че в превозното средство трябва да се спазват правила. Спазва норми на безопасно поведение, когато пътува в автомобил. **Дете-пътник, детско столче, седалка, колан, правила.*

Пътна среда	Пътни превозни средства	Моите играчки	Знае наименованията на някои превозни средства и се ориентира в техните части.Разпознава игрови средства и ги използва по предназначение. **Камионче, моторче, влакче, количка.*
	Пътна сигнализация	Разпознавам звук и цвят	Формира сензорни усещания и възприятия за звук и цвят.Вслушва се в различни звукове и ги определя по сила. Разпознава цветовете на светофара – червен, жълт и зелен цвят. **Силен и слаб звук, звук на кола, цветове - червено,жълто и зелено*
	Участници в движението	С мама и татко на разходка	Придвижва се за ръка с възрастните, когато се разхожда по улицата. Определя разстоянието до възрастния – близо и далече. Разпознава участници в движението. Да се научат къде и как да се движат по улицата. **Шофьор, дете, родители, до него, близо , далече.*

Продължителността при организиране на педагогическите ситуации по БДП за първа група е 10-15 минути.

IV.Специфика на възпитанието и обучението по БДП във втора възрастова група

Психолого-педагогическите особености на децата от втора възрастова група са добра възможност за организиране на продължаващо обучение по БДП. На тази възраст при децата бурно се развиват речта, паметта, възприятията, мисленето. Те могат да правят елементарни разсъждения, но бъркат причина със следствие. Те обясняват действията на другите, следвайки пътя на подражанието и най-близкия модел на семейството, възрастните и връстниците. На 4 -5 години децата се учат да разбират чужда гледна точка, да сравняват, да се съсредоточават. По отношение на паметта могат да запомнят голямо количество информация, но бързо я забравят, затова системният характер и последователността на обучение могат да доведат до формиране на трайни връзки - знания, умения, отношения, свързани с пътната среда и безопасност.

С тази възраст кръгът на представите се разширява и децата се ориентират в понятия като „улица“, „елементи на улица“, „пътно движение“, „пътни знаци“, „водач на превозно средство“, „опасно - безопасно“, „превозни средства“, „пешеходна пътека“, предимно на нагледна, игрова и практическа основа. Разбира се , в обучението трябва да се осигурява добра мотивация за активност и преобразуване на средата. С децата могат да се обсъждат реални проблемни ситуации, свързани с опасните и безопасни места за игра. Основната дейност отново е играта, но предметно -манипулативните игри отстъпват място на сюжетно -ролевите, които постепенно се обогатяват с нови сюжети и роли, въвеждат се игри с правила.

В тази възраст децата пресичат улицата, придружени от възрастен. Случва се при обучението да създаваме грешна представа за пешеходната пътека като безопасно място. Пресичането на пешеходна пътека изисква съобразяване на много нива - зрително, слухово, окомер, ако има светофар, и разчитане на светлинни сигнали, посока на движение и т.н., а това е трудно за децата. В програмата се въвежда представа за най-разпространената пешеходната пътека тип „Зебра“ и правила за оглеждане и пресичане.

С всяка тема от учебната програма следва да се реализират основните идеи за:

1. Разпознаване основните елементи на улицата.
2. Съобразяване местата за игра съобразно безопасността.
3. Спазване правила при пресичане на улично платно със и без светофарна уредба.
4. Познаване пътни знаци с основни превозни средства.
5. Разпознаване хоризонтална маркировка тип „Зебра“.
6. Спазване правила при пресичане на пешеходна пътека.

Теми, очаквани резултати и нови понятия при обучението по БДП във втора група

област на компетентност	тематично направление	тема	очаквани резултати и нови понятия
Пътна среда	Елементи, обхват и вид на пътя	Нашата улица	Изброява основни елементи на улицата. Знае къде се движат пешеходците, къде превозните средства. Знае улица и нейните съставни елементи.Разбира къде се движат хората и къде превозните средства. **Улица, тротоар, бордюр, платно, пешеходна пътека тип „Зебра“* **Пътни знаци – М8.1, превозни средства по суша*
Правила и култура на поведение на пътя	Опасни и безопасни места	Къде играят децата?	Знае правила за пресичане на улицата без светофарна уредба. Предвижда опасностите при пресичане на улица. Спазва правилата за пресичане на улица със и без светофарна уредба. **Пресичане на улично платно без светофарна уредба, сблъсък*
	Правила за движение в жилищна зона	Пресичам безопасно	Знае наименованията на някои превозни средства и се ориентира в техните части.Разпознава игрови средства и ги използва по предназначение. **Камионче, моторче, влакче, количка.*
	Пътна сигнализация	Светофар- другар	Знае предназначението на светофара като помощник в

			движението. Разпознава сигналите на светофара и спазва правилата за пресичане. *Светофар, пресичане на улично платно със светофарна уредба.*
	Основни правила за движение на велосипед	Моят велосипед	Знае и изброява частите на детския велосипед и знае за какво служат Знае как да потегля, да спира, да паркира и да регулира темпото на велосипеда с помощни колела. Знае защитните обезопасителни средства за велосипед.Кара с умерено темпо и пази равновесие при потегляне, движение напред и спиране с велосипед. *Велосипед с помощни колела, звънец, детска каска, спирачки, потегляне, спиране, движение напред, каране в права посока.*

Продължителността при организиране на педагогическите ситуации по БДП за втора група е 10-15 минути.

V.Специфика на възпитанието и обучението по БДП в трета възрастова група

Децата от трета група са значително по-самостоятелни и имат по-голям социален опит. Добра предпоставка за овладяване на знания и умения по БДП са развитието на когнитивните способности, комуникативните умения, сензорното, физическото и психическото развитие. Движенията са стабилни и има добра координация. Детето на тази възраст може да класифицира, да разсъждава и открива по-сложни връзки между предметите и явленията. Възприятията се разширяват и стават волеви и устойчиви.

Детското любопитство и откривателство е насочено към нови, по -сложни процеси и явления. Външни възпитатели са желаните професии – полицай, пожарникар, служител на КАТ, които допълнително обогатяват представите на децата. Всяко дете в тази възраст има велосипед, а честите разходки и по-дългите маршрути им дават възможност да правят елементарни констатации на наблюдавани пътни ситуации, да разпознават знаци и светлинни сигнали. Необходимо е да се разширяват познавателните способности на малките велосипедисти и пешеходци. Саморегулацията е от съществено значение за формиране на пътна гражданска култура. Поради неразвитите механизми на саморегулацията, децата все още не могат да се движат сами на улицата и се придружават от родителя.

С всяка тема от учебната програма следва да се реализират основните идеи за:

1. Ориентиране в пътната среда и маркировката на квартала.

2. Разпознаване на пътните знаци от различните видове и светлинните средства.

3. Спазване на основни правила за пешеходци и развитие на навици за културно поведение.

4. Разпознаване на частите на велосипеда, пътните знаци и правилата за велосипедисти.

5. Определяне на видовете превозни средства по суша, въздух и вода.

Теми, очаквани резултати и нови понятия при обучението по БДП в трета група

област на компетентност	тематично направление	тема	очаквани резултати и нови понятия
Пътна среда	Елементи, обхват и вид на пътя	Кварталът, в който живея	Може да определя пространственото разположение на елементите в квартала. Прави разлика между еднопосочно и двупосочно пътно платно. Ориентира се в елементите на по-широко пространство – сгради, видове пътни платна, пешеходна пътека при двупосочно движение. **Еднопосочно и двупосочно пътно платно, ляво-дясно, пешеходна пътека.* **Пътни знаци – М8.2, пресичане на двупосочно пътно платно*
	Пътни знаци	Познавам ли пътните знаци?	Познава характерни особености на указателните знаци, като се ориентира в тяхната форма и цвят. Знае как се преминава по подлез. Осмисля ролята на пътните знаци за пешеходеца и съобразява поведението си спрямо тях. **Предупредителни и указателни пътни знаци А18- „Пешеходна пътека“, А19- „Деца“*
	Пътни превозни средства	Могат ли хората без превозни средства?	Има представа за превозни средства по суша, въздух и вода и ги сравнява. Може най-общо да определи причините за удар между тях. **Превозни средства по суша, въздух и вода – каруца, автомобил, камион, автобус, влак, кораб, самолет.* **Превозни средства със специален режим на работа – пожарна, полицейска кола.*
Правила и култура на поведение на пътя	Правила за движение на пешеходец	Какво трябва да знае малкия пешеходец?	Изброява правилата, които трябва да спазва пешеходеца. Да познава правилата за пресичане на двупосочно платно. Наблюдава и съобразява светлинни сигнали. **Пресичане на двупосочно платно с възрастен, светлинни сигнали.*

	Правила за движение с велосипед	Какво трябва да знае малкия велосипедист?	Изброява правилата, които трябва да спазва велосипедиста. Знае при какви случаи е водач, в какви – пешеходец и защо трябва да носи светлоотразителна жилетка. Регулира поведението си при сигнал. **Пешеходец с велосипед, светлоотразителна жилетка, каране в права посока, каране с умерено темпо, паркиране.*
	Опасни и безопасни места за игра	На площадката по БДП	Познава правилата за пресичане на двупосочно движение. Пресича двупосочно улично платно с помощ. **Двупосочно улично платно с помощ.*

Продължителността при организиране на педагогическите ситуации по БДП за трета група е 20-30 минути.

VI. Специфика на възпитанието и обучението по БДП четвърта възрастова група

Периодът от 6 до 7 години е най-благоприятният предучилищен период, в който децата получават по-цялостни знания за културата на поведение, когато се придвижват на различни обществени места. Периметърът на внимание към обектите на пътя се разширява, в рамките на родното селище, града, булевардите, кръстовищата. Децата използват в речта обобщаващи понятия. Развиват умения за сензомоторна защитеност чрез разпознаване на цветове, формите, скоростта, посоки те и движенията. Развитието на комуникационните умения, схематичното мислене, паметта , по -устойчивите емоции и сензорните възприятия са основа за упражняването на по-голяма самостоятелност, чрез която децата демонстрират готовност за съзнателно участие в обучението по БДП.

Най-важните правила, които децата научават са: да се движат по булеварда от вътрешната страна на тротоара -далече от бордюра, да пресичат кръстовище със и без светофарна уредба при наличие на регулировчик и да спазват неговите указания, да спазват социални норми за лична и колективна безопасност на автобусната спирка и при придвижване с автобус, при придвижване с велосипед, да подбират безопасен път от дома до детската градина. При 6-7-годишните деца е необходимо да се усъвършенства културата на поведение - знания, умения и личностни качества като етично поведение, дисциплина, отговорност, съобразителност , самоконтрол, инициативност и др.

С всяка тема от учебната програма следва да се реализират основните идеи за:

1. Ориентиране в пътната среда и маркировката в града.
2. Развиване на знанията и уменията на пешеходец при пресичане на кръстовище със и без светофарна уредба, и при наличие на регулировчик.
3. Формиране на знания и умения като участник - пътник в градския транспорт.

4. Постигане на знания и умения като участник - велосипедист.
5. Усъвършенстване на сензомоторни умения за защитеност.

Теми, очаквани резултати и нови понятия при обучението по БДП в четвърта група

област на компетентност	тематично направление	тема	очаквани резултати и нови понятия
Пътна среда	Елементи, обхват и вид на пътя	Градът/селото, в което живея	Спазва правила на поведение и има културни навици при движение в родното място. Детето да познава и описва забележителности на родното място. Знае начини на придвижване по булевард, пресичане, преминаване под подлез или надлез. **Булевард, кръстовище, пътен знак Е 21 – „Подлез“*
Правила и култура на поведение на пътя	Правила за движение на пешеходец	На улицата	Познава основните обществени правила и норми за пресичане на кръстовище. Познава сигнали, подавани от регулировчик – забранено, разрешено преминаването. Осъзнава опасността от неправилни действия при пресичане на кръстовище. Съобразява поведението си спрямо указанията на регулировчика. **Пресичане на кръстовище със и без светофарна уредба, пресичане на кръстовище при наличие на регулировчик.*
	Правила на поведение на автобусна спирка	Пътувам с автобус	Демонстрира адекватно културно и социално присъствие на спирката и в автобуса. Притежава културни и социални навици за лична и колективна безопасност, когато пътува в автобус. **Правила на поведение като чакащ автобус и като пътник в превозното средство.*
	Правила за движение в жилищна зона	Моят път до детската градина	Има практически план за безопасно придвижване. Изразява готовност за спазване на правила за придвижване. Познава безопасния маршрут до детската градина. **Придвижване с възрастен, безопасен път.*
Пътна среда	Пътни превозни средства	Изправност на велосипеда	Разпознава основните части на велосипеда и техните функции. Знае значението на безопасност и изправност на велосипед. Разбира личната безопасност във връзка с изправността на велосипеда. **Велосипед без помощни колела, дете-велосипедист, устройство за излъчване на бяла или жълта светлина отпред и*

			светлоотразител отзад.
	Пътни знаци	Кои знаци познава велосипедиста	Знае как да регулира поведението, съобразно знаците. Познава пътни знаци за велосипедисти. **Предупредителни знаци за опасност - А 20, забранителни знаци – Б 9.*
Правила и култура на поведение на пътя	Основни правила за движение на велосипед	На площадката за велосипедисти	Демонстрира готовност при спазване на правила и регулиране на поведението. Спазва предписанията на пътните знаци и правила при игра с велосипед. **Велопътека, завой наляво, завой надясно, змейка*

Продължителността при организиране на педагогическите ситуации по БДП за четвърта група е 20-30 минути.

VII.Методически указания

Обучението по БДП се осъществява по образователни направления „Околен свят“ и „Конструиране и технологии“, както и интегрирано по различните образователни направления или в допълнителни форми на педагогическо взаимодействие. Педагогическата ситуация е основна форма на взаимодействие, при превес на играта като основна дейност в тази възраст.

Основна форма на взаимодействие е педагогическата ситуация. Според етапа на обучение и възрастта се използват обучаващи, игрово-познавателни и практически ситуации. В детската градина предимство имат игрово -познавателните. Чрез обучаващите и игрово - познавателните ситуации се въвеждат новите понятия. Децата могат да наблюдават реална пътна среда - на улицата, на площадката по БДП или да бъдат подсигурени подходящи нагледни материали, с които да се въведат в пътна ситуация, близка до естествената. От значение е свързването на проблема с личния опит на детето, т.е. то да намери мястото си в разрешаването на проблемната ситуация. Знанията и уменията се пренасят в нови житейски ситуации, където чрез ролеви игри, дидактични игри и практически упражнения, детето придобива практически, самостоятелни компетентности и пътна култура.

При планирането на образователното съдържание по БДП, трябва да се отчитат детските възможности и познавателен опит. Задачите да се планират диференцирано, спрямо потребностите на групата или отделните деца. Дидактичното осигуряване на материалната среда (картини, играчки, графични схеми, макети, познавателни книжки, технически средства и др.), както и разположението на децата, трябва да осигуряват нагледност и речево-двигателна активност по темата.

Предвид възрастовите особености на децата при провеждане на ситуациите по БДП е необходимо да има подходяща психо-емоционална нагласа и познавателната активност да се стимулира чрез гатанки, етюди, проблемни казуси, игра, експеримент, песен и др.При възприемане на пътните явления и сигнализация е добре да се включат различни анализатори: слухови, зрителни, моторно-

двигателни. В хода на ситуацията е необходимо да се осъществява динамичен преход от една дейност в друга – обучение, игра, практически упражнения.

В ситуациите може да се използва комбинация от трите вида методи: информационно-познавателни (наблюдение, разговор, разказ, беседа, пътни казуси) , игрово-познавателни (сюжетно-ролеви игри, дидактични игри, игров тренинг, ТРИЗ - игри, компютърни игри, подвижни и др.) и практико-изпробващи (експеримент, практически упражнения, макетиране в различен план на измерване). Интересен метод на организация на обучението са проектите, които включват и родителите и ги правят съпричастни към проблема на детската безопасност на пътя. В съвместни празници, игри и развлечения, екскурзии, седмици на безопасното движение се повишават компетенциите на всички участници в обучителния процес по БДП.

Оценяването на компетентностите по БДП може да се осъществи чрез наблюдение, тестове и игри.

За постигане на очакваните резултати от обучението може да се използват учебни помагала, планове и схеми на населеното място и пътни възли, учебно-помощна литература за учителя и нормативната уредба, регламентираща безопасното движение и др.